

*Олександра Новосел,
здобувач другого (магістерського) рівня вищої освіти,
спеціальність 061 Медіакомунікації,
Київський університет імені Бориса Грінченка
Науковий керівник – кандидат наук із соціальних комунікацій,
старший викладач Світлана Петренко*

ФАКТЧЕКІНГ ЯК ІНСТРУМЕНТ МЕДІАЗАХИСТУ ІНФОРМАЦІЙНОГО ПРОСТОРУ УКРАЇНИ

Актуальність. В умовах війни перевірка даних, що публікуються у медіа, є одним із основних інструментів запобігання маніпуляцій російської пропаганди, а також збереження та дотримання інформаційної гігієни у суспільстві. Фактчекінг в умовах інформаційної війни – це дієвий інструмент для протистояння інформаційним загрозам та російській пропаганді.

Фактчекінг – це перевірка даних та висловлювань, які викликають сумнів щодо точності, повноти, правдивості та відсутності маніпуляцій. В Україні широко застосовуватися в медіа цей інструмент почав під час Революції Гідності, тоді росіяни запустили в медіа та соціальних мережах потужну хвилю антиукраїнської пропаганди. Росія роками поширювала власні пропагандистські месенджі в українському медіапросторі та мала низку контрольованих телеканалів та видань, які нині заборонені рішенням Ради національної безпеки та оборони України. Проте загроза розхитування інформаційного простору російською пропагандою лишається актуальною на сьогодні.

Тож наша *мета* – дослідити роль фактчекінгу в захисті інформаційного простору на прикладі реальних журналістських кейсів. *Об'єкт* дослідження – медіазахист інформаційного простору. *Предмет* – медіазахист інформаційного простору за допомогою такого інструменту як фактчекінг.

Враховуючи повномасштабне вторгнення Росії, безпека та достовірність інформації – це складова державної безпеки. Дезінформація – одна з ключових загроз національній безпеці. Фактчекінг – це той механізм захисту інформаційного простору, який не можливо використовувати, як інструмент тиску чи маніпуляцій, про це йдеться у дослідженнях організації Детектор Медіа.

Прикладом успішного використання цього інструменту є події, які сталися в Харкові 24 лютого 2022 року. В перший день повномасштабного вторгнення Росії низка місцевих телеграм-каналів поширила ось це фото:

На зображенні – порожній кабінет голови облдержадміністрації Олега Синегубова. У дописі йшлося, що місцева влада залишила місто та евакуювалася. Після цієї публікації кореспонденти місцевої філії Суспільного мовника, які самі перебували в місті, почали перевіряти інформацію. Вони зателефонували безпосередньо очільнику міста Ігорю Терехову, голові облдержадміністрації Олегу Синегубову та голові обласної ради Тетяні Єгоровій-Луценко, щоб дізнатися, де перебуває керівництво регіону та які їхні дії. Голова облради взяла слухавку й заперечила твердження, яке ширилося мережею. Як доказ вона надала інше фото, де всі троє керівників перебувають в тому самому кабінеті. Цю світлину вона зробила на прохання журналістів, і цю ж світлину офіційно після звернення журналістів опублікували у телеграм-каналі Олега Синегубова.

Після публікації світлин жодних нових заяв про виїзд керівництва регіону в мережі не поширювалося.

Отже, проста перевірка фактів допомогла запобігти поширенню паніки серед населення в умовах збройної агресії Росії, коли місто Харків вже було під обстрілом окупантів. З цього можна зробити висновок, що фактчекінг, як інструмент інформаційної безпеки України, не лише запобігає поширенню російської пропаганди в медійному просторі, але й може допомогти запобігти напруженню та паніці в прифронтових регіонах.

Список використаної літератури

1. «Звідки ви це знаєте?»: якими інструментами фактчекінгу треба володіти професійним журналістам. URL: <https://nsju.org/navchannya/zvidky-vy-cze-znayete-yakymy-instrumentamy-faktchekingu-treba-volodity-profesijnym-zhurnalistam/>.
2. Інструменти фактчекінгу: як професійно відрізнити брехню від правди. URL: <https://imi.org.ua/articles/instrumenti-faktchekingu-yak-profesiyno-vidriznyati-brehyu-vid-pravdi-i407>
3. Суспільне Харків. URL: <https://t.me/suspilnekharkiv/7329>.
4. «Фактчекери — це сапери, які знешкоджують інформаційні міни». URL: <https://ms.detector.media/manipulyatsii/post/29254/2022-03-30-faktchekery-tse-sapery-yaki-zneshkodzhuyut-informatsiyni-miny/>.